

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo.tem@gov.fi ja lauri.wilenius@gov.fi
PL 32
00023 Valtioneuvosto
Viite: Lausuntopyyntö kulutuspalvelujen
turvallisuuden yleistä sääntelyä koskevasta ehdotuksesta
Asianumero: VN/31662/2023

Ulkoilujärjestöjen lausunto kulutuspalvelujen turvallisuuden yleistä sääntelyä koskevasta ehdotuksesta

Suomen Latu ja allekirjoittaneet Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöt kiittävät mahdollisuudesta lausua kulutuspalvelujen turvallisuuden yleistä sääntelyä koskevasta ehdotuksesta.

Yleiset huomiot

Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän ehdotus laiksi kulutuspalvelujen turvallisuudesta sisältää merkittäviä muutoksia kuluttajaturvallisuuslakiin. Ehdotetun lain soveltamisala laajenee kattamaan yhdistysten ja muiden yhteisöjen jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa tarjoamat kulutuspalvelut. Tämä merkitsee perustavanlaatuisia muutosta yhdistysten toimintaan.

Ehdotuksessa on keskeinen haaste määritellä, mikä toiminta katsottaisiin yhdistyksen järjestämäksi kuluttajapalveluksi ja mikä yhdistysten jäsenten keskinäiseksi vertaistoiminnaksi. On epäselvää, sovelletaanko lain vaatimuksia ainoastaan toimintasuunnitelmaan merkittyihin toimintoihin vai kattaisiko se myös esimerkiksi yhdistyksen keskusteluryhmässä sovitut spontaanit toiminnot. Tämä epäselvyys luo lisää hallinnollista taakkaa ja oikeudellista epävarmuutta yhdistyksille, mikä voi heikentää niiden kykyä järjestää jäsenilleen tärkeää vertaistoimintaa ja muuta ei-kaupallista toimintaa. Yhdistystoiminnan sisälle muodostuisi ehdotuksen mukaan yritystoiminnan asetelma. Työryhmän ehdotuksen mukaan yhdistyksessä olisi tulevaisuudessa "kuluttaja-asiakkaita" ja "palvelun tarjoajia". On epäselvää, miten nämä roolit käytännössä jakautuisivat, olisiko seuran vastuullinen hallitus "palvelun tarjoaja" ja seuran toimintaan osallistuva jäsen "kuluttaja-asiakas"?

Haluammekin lausunnossamme korostaa yhdistys- ja elinkeinotoiminnan perustavanlaatuisia eroavaisuuksia. Suomalaisten yhdistysten toiminta perustuu jäsentensä demokraattiseen päätöksentekoon. Yhdistystoiminnassa jäsenet eivät ole kuluttaja-asiakkaita, kuten elinkeinotoiminnassa. Lisäksi elinkeinotoiminnan taustalla oleva taloudellisen hyödyn tavoittelu eroaa suomalaisen yhdistystoiminnan yleishyödyllisyydestä. Yhdistys- ja elinkeinotoiminta eivät kilpaile keskenään, vaan ne toimivat täysin erilaisissa toimintaympäristöissä eri toiminnan logiikoilla. Tämä eroavaisuus tulee ymmärtää kyseessä olevaa lain muutosta harkittaessa.

Järjestöissä ja liitoissa tiedostetaan jo nykymuotoisesta laista nouseva velvoite soveltaa kuluttajaturvallisuuslakia ei-jäsenille kohdistuvassa elinkeinomuotoisessa toiminnassa ja tässä toiminnassa on olemassa hyvät käytännöt noudattaen lain säädöksiä.

Mahdollisen lainmuutoksen tulisi perustua yhdistyksien tarjoamien jäsenpalveluiden turvallisuudessa havaittuihin ongelmiin tai haasteisiin, joita yhdistystoimijat saatika lakiehdotusta valmistelevat virkamiehet eivät ole havainneet. Tämä sinällään jo osoittaa että yhdistyksien jäsenpalveluille kohdistuvalle kuluttajaturvallisuuteen liittyvälle lakimuutokselle ei ole perustetta.

Kohtuuton lisätyö ja yritystoiminnan luonteeseen siirtyminen

Uudistus edellyttäisi yhdistyksiltä monimutkaisia hallinnollisia ja turvallisuuteen liittyviä prosesseja, jotka ovat tyyppillisiä yritystoiminnalle. Yhdistysten on täytettävä vaatimukset, kuten riskinarvioinnit, kirjanpito turvallisuusseurannasta, ja erityistoimenpiteet turvallisuuden varmistamiseksi, jotka vaativat merkittäviä resursseja sekä taloudellisesti että henkilöstön osaamisen osalta. Tämä aiheuttaa kohtuuttomia lisäkustannuksia ja hallinnollista taakkaa, erityisesti pienille ja vapaaehtoisvoimin toimiville yhdistyksille.

Ristiriita valtionhallinnon keskeisten asiakirjojen kanssa

Ehdotus on ristiriidassa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman kanssa. Hallitusohjelmassa todetaan: "Hallitus turvaa liikunnan vapaaehtoistyön varmistamiseksi, ettei tarpeeton byrokratia ole este seurojen ja järjestöjen toiminnalle tai tapahtumien järjestämiselle." Ehdotus toteutuessaan toisi lisää byrokratiaa, joka halvaannuttaa monen seuran ja järjestön toiminnan, sekä estää lukuisten tapahtumien järjestämisen.

Lisäksi Petteri Orpon hallitusohjelman "Helpotetaan yrittäjyyttä – vähennetään sääntelyä ja byrokratiaa" tavoitteessa "Hallitus sitoutuu purkamaan kautensa aikana vähintään 300 yrityksiä ja kansalaisia haittaavaa normia. Tavoitteiden etenemistä seurataan sääntelytaakkalaskurin kautta. Tunnistetaan ja uudistetaan vanhentuneita valtioneuvoston asetuksia." ([viite](#))

Ehdotus on ristiriidassa myös aikaisempien hallitusohjelmien, kuten pääministeri Juha Sipilän hallituksen (2015-2019) norminpurkutavoitteiden kanssa. Hallituksen pyrkimys byrokratian vähentämiseen ja lainsäädännön yksinkertaistamiseen, kuvastettuna "norminpurkutalkoissa", on keskeinen osa yhteiskunnan tehokkuuden ja joustavuuden edistämistä. ([viite](#) s. 27)

Lisäksi pääministeri Orpon hallitusohjelmassa todetaan: "Keskeinen osa toimivaa demokratiaa on aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta. Hallitus valmistelee kansalaisjärjestöstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman." ([viite](#)) Nyt oikeusministeriössä valmisteilla olevan strategian puitteissa hallitusohjelman mukaisesti kevennetään järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa ylimääräistä sääntelyä, selvitetään mahdollisuuksia kehittää kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa ja parannetaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta. Ehdotus on selkeässä ristiriidassa valmisteilla olevan strategian tavoitteiden kanssa.

Yhdistyslain tavoitteiden vastaisuus

Yhdistyslain keskeisenä tavoitteena on varmistaa yhdistysten toiminnan avoimuus, demokraattisuus ja lainmukaisuus, tukien näin kansalaisyhteiskunnan vahvistumista ja yhdistysten jäsenten oikeuksien suojelua. Lakiehdotus heikentäisi kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä asettamalla

epärealistisia vaatimuksia yhdistyksille, jotka perinteisesti luottavat jäsentensä vapaaehtoiseen työpanokseen ja yhteisöllisyyteen.

Yhdistystoiminnan halvaantumisen riski

Ehdotettu laki vaarantaa erityisesti pienempien, erikoistuneiden yhdistysten toimintaedellytykset. Lisäkustannukset ja hallinnollinen taakka voivat tehdä toiminnan jatkamisen mahdottomaksi monille yhdistyksille. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa vain suurilla toimijoilla on varaa noudattaa uusia vaatimuksia. Tämä vähentää tarjolla olevan liikunnan, urheilun, taiteen ja muun harrastustoiminnan monimuotoisuutta ja saavutettavuutta. Ehdotus vaarantaa yhdistysten edellytyksiä edistää ja tuottaa yhteiskunnallisesti merkittäviä toimintoja.

Yhdistyksen kannalta ei ole kyse vain yksittäisestä lakiehdotuksesta vaan yksittäiselle yhdistykselle kasautuvasta kaikesta lisätyöstä, joka kuormittaa kohtuuttomasti yhdistyksien vapaaehtoisia toimijoita. Oleellista on myös tunnistaa valtionhallinnon yhdistyksille aikaisemmin kohdistuneet ja tulevaisuudessa kohdistuvat paineet kokonaisuudessaan. Näitä ovat esimerkiksi talouden seurantaan ja raportointiin, lasten kanssa toimivien ohjaajien rikosrekisteriselvityspyyntöihin, järjestyksenvalvontaan, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden seuraamiseen, avoimuusrekisteriin, ympäristöasioihin ja tapahtumien moninasiin lupa-asioihin liittyvät kasvaneet vaatimukset.

Sitoutuminen vapaaehtois- ja yhdistystoimintaan heikkenee sitä enemmän mitä enemmän vaaditaan hallinnollista taakkaa. Tällä hetkellä yhdistystoiminnassa vapaaehtoisten määrä erityisesti hallinnollisten asioiden hoitamiseen on vaikea saada. Tätä työtaakkaa pitää vähentää, ei lisätä yhdistystoiminnan elinvoimaisuuden vahvistamiseksi.

Yhteenveto

Ehdotetun lain soveltamisalan laajentaminen yhdistysten tarjoamiin kulutuspalveluihin on vastoin yhdistystoiminnan peruseriaatteita ja aiheuttaisi kohtuutonta hallinnollista taakkaa. Lisäksi se on ristiriidassa aikaisempien hallitusohjelmien norminpurkutavoitteiden kanssa ja vaarantaa monien yhdistysten toimintaedellytykset. Kehotamme harkitsemaan tarkasti lain vaikutuksia ja pohtimaan muita keinoja kulutuspalvelujen turvallisuuden parantamiseksi ilman merkittäviä kielteisiä seurauksia yhdistysten toimintaan.

Pidämme erittäin tärkeänä, että kansalaisjärjestöjä kuullaan ja osallistetaan nykyistä kuulemiskierrosta laajemmin kuluttajaturvallisuuslain muuttamista koskevan esityksen jatkovalmistelussa. Olemme käytettävissä tuossa työssä.

Lausunnon jättävät Ulkoilufoorumin seuraavat jäsenjärjestöt,

Eki Karlsson

Suomen Latu ry, toiminnanjohtaja

Kati Palsanen

Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry, toiminnanjohtaja

Juha Rutanen
Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry, toiminnanjohtaja

Juho Allonen
Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry, toiminnanjohtaja

Jaana Vetikko
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry, toiminnanjohtajan sijainen